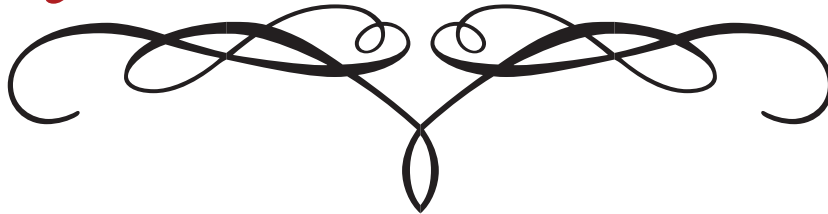

THEO RUYTER

veefokker in Nibbixwoud

In 2010 las ik het door de Nibbixwouder Theo Ruyter geschreven boek: Dwars door dik en dun. De ondertitel was: Herinneringen van Theo Ruyter, eigzinnig veefokker te Nibbixwoud. Uit de ondertitel en het voorwoord geschreven door Jan Entius blijkt maar al te duidelijk dat Theo Ruyter niet een gemakkelijk man is. Hij roept kennelijk met zijn doen, zijn denken en zijn laten nogal eens wat verzet op. Aan deze kant van Ruyter wilde ik in deze samenvatting van zijn boek voorbijgaan. Wat mij interesseerde was de veehouder Ruyter, ik wil graag opschrijven hoe een jonge kerel in West-Friesland in de jaren 1930-1960 een succesvol veefokker werd.

Kind op de boerderij

Theo Ruyter, geboren op 7 september 1925, groeide op aan de Dorpsstraat in Nibbixwoud, eerst op een oude stolpboerderij, die later veranderde in de 'Nuboxhoeve' en daarna, Theo was toen 4 jaar oud, op de Beukenhoeve, de boerderij tegenover de Cunerakerk. Zijn vader, Dirk Ruyter, had die boerderij, bestaande uit twee stolpen, erbij gekocht. Dirk Ruyter had, wat Theo noemt, een 'all-in' gemengd bedrijf. Hij had vee, koeien, schapen en varkens, en verbouwde ook tulpenbollen. Theo was al jong actief op het bedrijf: hij hielp bij het koeien en schapen verweiden en bollen pellen. Schapen had vader Ruyter zelfs lopen op de Wieringermeerdijk.

1935 Boerderij De Beukenhoeve aan de achterkant. Links Theo, rechts achter het hek zijn zusje Afra.

Hij huurde die voor een deel samen met twee anderen. Theo had er een hele klus aan om de schapen van het ene naar het andere eind van de dijk te verwijderen. “Dan was je ’s avonds echt gaar.” Schapen die wat mankeerden werden met de bakwagen, getrokken door het paard Jan, afgevoerd. Schapen die last hadden van wormen werden door Stroet behandeld met verdunde creoline, een koolteerproduct. Bij de lammeren werd na twee of drie maanden met een vlijmscherp mes de staart afgesneden. Volgens Theo schreeuwden de beesten meer omdat ze vastgepakt werden en van hun moeder gescheiden dan van de pijn... Jonge rammen werden ‘gegot’, een drastische ingreep, in Theo’s woorden tot in detail beschreven, waarvan het gevolg was dat na verloop van enige tijd de balzak van de ram vanzelf afviel. In het drukst van de tijd liepen er op de dijk bij het gemaal Lely meer dan duizend schapen. Met natuurlijk de lammeren er nog bij. Sommige van deze lammeren leden aan ‘lepelzucht’: die kregen te weinig melk en konden zich niet bewarmen. Deze lammeren werden dan mee naar huis genomen en met koemelk uit de fles bijgevoerd. Dan knapten ze meestal wel weer gauw op en konden ze terug naar de dijk. Begin juni werden de schapen geschoren, door Theo’s broers Kees en Jaap en Piet Beerepoot uit Wognum. Met de handschaar. Theo maakte zich verdienstelijk door de opgerolde vachten op te bakwagen aan te trappen. Een dertigtal schapen werd er altijd ook gemolken. De melk ging of naar de jonge kalveren of werd te romen gezet. De room ging dan bij de room van de koemelk voor de boter.

De lagere school

In de klas van meester Moeskops leerde Theo het meest, vooral over landbouwgewassen. Ook werd er veel in de klas van meester Moeskops gezongen. De kinderen Ruyter zongen dan de liedjes als ze met zijn allen het grote pad op het erf aan het wieden waren. En de spelletjes die ze deden waren: knikkeren, tolleren, touwtje springen, hoepelen. Op school zat Theo verscheidene jaren naast Dirk Goedhart, een van de drie Dirken Goedhart. Deze Dirk kon heel goed leren, maar kreeg, in tegenstelling tot Theo, niet de kans om door te leren. Theo Ruyter is het achtste kind in een gezin van twaalf. De oudste zoon Joris werd priester. Ook het tweede kind, Annie, werd religieuze, zij trad in bij de Redemptoristinnen. Het gezin Ruyter was dus een typisch goed katholiek gezin. Ook Theo zelf had aspiraties om priester te worden. Dat was niet vreemd want hij was eerst al ruim zeven jaar misdienaar geweest in de Cunera-kerk en was ook heel vaak het hulpje van koster Piet Klijn. In een goed gesprek tijdens een misdienaars-uitje met pater Jan Dismars Laan werd mogelijk de kiem gelegd en in 1938 ging Theo voor het eerst naar

Bergen op Zoom, naar de paters van het Heilig Hart. Het was voor hem een totaal nieuwe wereld en hij voelde zich er niet erg thuis. “Ik voelde me compleet een eenling. Thuis en in het dorp was ik altijd een bravouremannetje geweest, maar hier was ik nergens.” Hij kreeg dan ook enorme heimwee, die enigszins verlicht werd doordat er bij de paters veel aan voetballen werd gedaan, “waarin ik zowat haantje de voorste was”. Maar, en Theo windt er geen doekjes om, “mijn rapporten waren waardeloos en ik bleef in de voorbereidende klas zitten”.

Vader overlijdt

Op een ochtend in oktober van het volgende jaar werd Theo plotseling naar huis geroepen. Vader had een ernstig ongeluk gehad. Theo reisde in zijn eentje terug naar Nibbixwoud. Thuisgekomen trof hij zijn vader aan in bed. Hij was er slecht aan toe als gevolg van een ongeluk op zijn motorfiets en overleed enkele dagen later. “’s Avonds was er rozenkrans bidden. In de koegang, de kleine koegang, de jongveestal, op de kaasplaats en buiten stond alles vol. Van achteraan kwamen de mensen aanstromen en via de voordeur gingen de mensen weer naar buiten. Ik heb toen al die mensen een hand gegeven. Allemaal stonden we bij de kist van vader. Ons grote gezin was zijn vader kwijt, moeder bleef met twaalf kinderen en een bedrijf met twee boerderijen achter. Op de

Klaar om weer naar Bergen op Zoom te vertrekken.

middag van de begrafenis gingen we weer naar huis en kreeg ik te horen dat ik daags erna weer naar Bergen op Zoom terug moest voor mijn studie. Ik hoefde die avond niet meer te melken.”

Terug op het Juvenaat was het voor Theo uitermate moeilijk om weer te wennen. Hij sliep slecht, zat overdag te suffen en van wat de leraren allemaal zeiden ging het grootste gedeelte langs hem heen. Het werd zo erg dat hij twee maal vluchtte. Hij liep naar het station, maar had geen jas aan en geen cent bij zich. Een pater kwam hem op de fiets weer terughalen. Met hem had Theo een goed gesprek en ook werd hij erg geholpen door een paar ansichtkaarten die Herman op den Kelder hem vanuit Nibbixwoud stuurde.

Inval van de Duitsers

Van achter de wc-raampjes op het Juvenaat hoort en ziet Theo op een morgen Duitse vliegtuigen overvliegen. Al eerder was het hem opgevallen dat er in Bergen op Zoom veel militair materieel en paarden waren: dat was een gevolg van de mobilisatie in 1938/'39. “Wat is Nederland sterk”, dacht hij toen nog. Maar al snel werd duidelijk dat de Duitsers de Nederlandse legers gemakkelijk hadden uitgeschakeld. Alle studenten werden enige dagen in de omgeving bij een boer ondergebracht. Bergen op Zoom was zonder slag of stoot ingenomen en korte tijd later keerden de studenten weer terug. De leiding besloot echter dat de studenten naar huis moesten. Theo ging met de bus via Rotterdam. “Wat we in Rotterdam te zien kregen, kun je je niet voorstellen. Alles was plat. Het was een chaos. De chauffeur moest verschillende malen stoppen om rommel van de weg te halen. Het schip ‘De Statendam’ dat we onderweg zagen, stond in brand. Een van de studenten, afkomstig uit Rotterdam, zat al een tijdje te huilen. Toen we bij zijn huis aankwamen, begon hij verschrikkelijk te schreeuwen. Het hele huis was weg. Alles was platgebrand en geblakerd. Een van de paters ging met hem zijn ouders zoeken. Uiteindelijk ging de bus weer verder. Wij, West-Friezen, werden als laatsten naar huis gebracht.”

Voorgoed naar huis

Korte tijd later moest Theo echter toch weer terug, maar zijn afdeling werd overgeplaatst naar Deurne. Daar hield hij het nog anderhalf jaar vol, mede gestimuleerd door de priesterwijding van zijn broer Joris, die grote indruk op hem maakte. “Maar op een gegeven moment wist ik dat ik ermee zou ophouden.” De eerste aan wie hij het ‘opbiechtte’* was zijn broer Jaap. “Jaap, ik stop ermee. Ik ga niet meer terug.” “Dat komt goed van pas”, zei Jaap, “want we kunnen je hier goed gebruiken.” Niettemin voelde Theo zich ‘een verlopen pastoor’.

*Priesterstudenten die hun studie opgaven, voelden zich als regel ongelukkig en ‘geneerden’ zich tegenover hun vroegere medeparochianen. Dirk Haring, eveneens uit Nibbixwoud afkomstig en terugkerend van zijn studie bij de Mill Hill paters, vertelde me dat hij de eerste zondagen niet in Nibbixwoud naar de kerk durfde gaan omdat hij zich vooral tegenover zijn ouders zo geneerde. (K.V.)

Baas onder baas

Enige tijd werkte Theo onder zijn broer en baas Jaap, maar toen deze trouwde en op de Witte Hoeve in Hauwert ging wonen, was hij de oudste zoon thuis en in naam de baas. Daardoor kon hij bij de Ortskommandant in Hoorn een ausweis halen: dan hoefde hij niet naar Duitsland. In werkelijkheid was echter zijn neef Cees Ruyter van de Woudhoeve, die als onderduiker enige tijd op de boerderij verbleef, de baas. “Van hem heb ik het vak echt geleerd.”

Oorlogsjaren

Tijdens de oorlog 1940-1945 waren veehouders verplicht grasland te scheuren ten behoeve van de verbouw van tarwe. Evenals bij het clandestien maken en verbergen van ongemerkte kazen was het mogelijk hiervan een gedeelte achterover te drukken en te verbergen. “Halverwege de oorlog kwamen de eerste trektochten van Amsterdammers die eten gingen halen in de Wieringermeer. Onze boerderij werd een overnachtingsadres. We waren inmiddels afgestapt van het varkens mesten, want dat was toch bijna allemaal voor de Duitsers. De varkensboet stond daardoor leeg en het was er betrekkelijk warm op het stro onder een koedek of een zaadzak. In het begin kwamen er een stuk of vier, vijf per nacht. Meestal nog op fietsen, al waren dat wel gehandicapte fietsen, anders werden ze gauw door de Duitsers gevorderd. Al snel werden het fietsen met massief rubberen banden, antiploffietsen. Met kinderwagens ook, of driewielige karretjes, alles wat maar een beetje reed. Op den duur namen ze alles mee: voederwortelen, fabrieksbielen en tulpenbollen. Na de laatste oorlogswinter van 1944-1945 liep het af, toen raakten de mensen te verzwakt.”

In die tijd lag het werkterrein van Theo op de latere Nuboxhoeve, terwijl zijn neef Cees op de Beukenhoeve de scepter zwaaide. Hoewel Theo zich niet mocht bemoeien met wat er op de Beukenhoeve gebeurde, wist hij wel dat er daar op de dars regelmatig geheime bijeenkomsten waren van de ondergrondse. Theo's zwager Pé Bolten, ook op de Beukenhoeve verblijvend met zijn gezin, speelde een belangrijke rol bij de geheime wapendroppings die op diverse afwerpterreinen plaatsvonden. Het was een tijd vol spanning, moed en opofferingsgezindheid, en soms ook verraad.

Baasje bij moeder

In 1948 vertrok neef Cees weer naar zijn ouders in Oosterblokker. Later werd hij in de volksmond ‘Cees van de NOP’ genoemd omdat hij een veebedrijf had in de Noordoostpolder. Theo, 22 jaar oud, werd toen echt de baas op een gecompliceerd bedrijf dat op acht verschillende plaatsen tegelijk werd uitgeoefend. “We hadden 36 stuks melkkoeien, die allemaal met de hand gemolken moesten worden.” Met de twee vaste knechten Dorus Breg en Jan Ligthart en in de hooitijd veel extra werkvolk wist men het werk echter te klaren. Ook Theo’s zussen Mariet, Ab (Alberdien), Tonie en Agie speelden een belangrijke rol: bij grote drukte en als Theo moest voetballen, namen die het melken en het kaasmaken over. Vrijwel alle melk werd tot kaas verwerkt. Het kaas-seizoen ving aan als de koeien in het voorjaar naar buiten gingen en eindigde als ze weer op stal kwamen. Wanneer de melkgift het hoogst was, werden er per dag 36 kazen geproduceerd. In de koegang stonden grote ronde melkbakken, waarin ’s morgens de melk van de vorige avond stond te romen. Die room werd er door Theo’s zusjes afgeschept. De afgeroomde melk ging dan met de verse en volle ochtendmelk in de kaastobbe. Van de room werd boter gemaakt, die ook op de markt verkocht werd. Het kaasmaken vereiste hygiënisch en nauwkeurig werken. Veel leerde Theo hierbij van zijn moeder.

Met een wagen kaas naar Alkmaar

Vol trots beschrijft hij hoe hij zijn eerste lading kaas naar de markt in Alkmaar brengt: “Je had een best paard nodig om elke week 27 kilometer met een wagen vol kazen naar Alkmaar te rijden en weer terug ook. Maar Suzanne was dan ook een best paard! De wagen had ik de avond tevoren al geladen. Voor dat de kazen de wagen op gingen, had ik ze allemaal nog een keer met de vuist aangetikt. Mijn vingers

deden er helemaal zeer van. In Alkmaar op de markt maakte ik een mooie stapel van mijn kazen en, op advies van mijn moeder, gaf ik de man die het paard wegzette alvast een dubbeltje. Het was wel een kleinigheid maar ze weten het wel, hoor! Daar stond ik dan tussen die 130 andere boeren die ook hun kazen gestapeld hadden, en daarnaast nog zeven of acht lange rijen met fabriekskazen. Die stonden daar toen allemaal toch echt niet voor het toerisme!... Ik stond daar als jochie van 22 tussen allemaal oudere boeren. De handelaren kwamen alles bekijken. “Wie hoort er bij deze stapel?” vroegen ze. Ze gooiden mijn hele stapel ondersteboven. Er mocht nergens een gaatje in de kaas zitten. Ze roken en voelden aan alle kazen en boorden een paar monsters. Uiteindelijk verkocht ik mijn kazen aan de kaaskoper van de firma Eyssen uit Alkmaar. Ik kreeg de hoogste markt, maar niet een gulden boven het hoogst, zoals ik vroeg. Een stuk of zes boeren met de beste kazen kregen dat wel. Op hun kazen was dan ook werkelijk niets aan te merken. Ik ging echter tevreden naar huis. Het paard had het ook goed gedaan.” Enige tijd later kreeg een aantal grote zelfkazers en ook Theo Ruyter vanuit Hoorn het verzoek om eraan mee te werken de kaasmarkt aldaar nieuw leven in te blazen. De gemeente Hoorn garandeerde de deelnemers vijf weken achtereen een gulden boven de hoogste markt. Het was een leuk initiatief en, hoewel er in het begin een behoorlijk aantal bezoekers kwam, sloeg het toch niet echt aan. Voor Theo zelf was dat erg jammer, want de rit naar Hoorn was aanzienlijk korter dan die naar Alkmaar.

Den Bosch 1949. Links naast de koeien met hoed Theo Ruyter. Achter de koeien v.l.n.r.: Joop Ligthart, Gerard Weel, Piet Schipper, Jacob Wiering Jaczn., Jan Koopman, Jan Ruyter, Jan Deken, Joris Ruyter Kzn.

Veefokker

Neef Cees van de Woudhoeve uit Blokker droeg er veel toe bij om het bedrijf als fokbedrijf op een hoger plan te brengen. Goede diensten werden er in dat opzicht verleend door de fokstieren van de Woudhoeve, destijds een prominent lid van het Nederlands Rundveestamboek. Zij waren verantwoordelijk voor de vele uitstekend presterende Emma's, Coba's en Trijntjes van Theo Ruyter. De stierkalveren heetten aanvankelijk Adema nr. zoveel van de Beukenhof, maar op verzoek van Jacob Clay van de Beukenhof uit Sijbekarspel, veranderde de naam in Adema van de Beukenhoeve. Regelmatig werden de toppers onder hen gepresenteerd op stierenkeuringen, eerst in Hauwert en dan, hopelijk, in Alkmaar op de Centrale Stierenkeuring. Een eerste groot succes behaalde Theo in 1949 in Den Bosch. "Van neef Cees had ik geleerd hoe belangrijk het was de koeien mooi te presenteren. Ze stonden erbij als een plaatje. Ik had er dan ook geweldig mijn best op gedaan, de beesten prachtig schoongeboend, geknipt en getoiletteerd. En onze groep wist de toilet prijs binnen te slepen."

Proefkonijn

Wanneer vroeger op een boerderij mond-en-klauwzeer uitbrak, maakte gewoonlijk een bedrukt plakkaat voor bij de weg duidelijk dat men met een besmet terrein te maken had. Bezoek werd dan niet op prijs gesteld. De koeien werden, zij het niet allemaal, behoorlijk ziek en de melkproductie vloog achteruit. Op een dag werd Theo uitgenodigd om op een proefboerderij te komen waar geëxperimenteerd werd met een vaccin tegen MKZ. Ondanks ernstige twijfels - zou hij zelf niet besmet worden? - liet hij zich overhalen. Van top tot teen zo veel mogelijk afgeschermd wandelde Theo langs twee groepen koeien, waarvan de ene groep wel, de andere niet was ingeënt. De niet-ingeënte groep was in zijn geheel besmet. De ingeënte dieren waren niet ziek. Thuisgekomen kleepte Theo zich eerst voor alle zekerheid helemaal uit en ging onder de kraan staan. Toen in 1949 gevraagd werd om bij wijze van proef de koeien op het bedrijf tegen MKZ in te enten, werd na veel twijfels besloten om zeventig dieren in te enten. Er trad dat jaar inderdaad MKZ op, maar het was geen zware epidemie. Op het bedrijf van Theo werd geen koe ziek.

De Nuboxhoeve aan de Dorpsstraat.

Het gezin van Theo Ruyter en Alie de Wit. V.l.n.r.: Alie, John, Albertine, Agnes, Dick, Pauline, Annemiek, Kees, Theo.

De Nuboxhoeve

In 1950 trouwde Theo Ruyter met Alie de Wit uit 't Zand. Haar vader was ook veehouder. Het echtpaar zou gaan boeren in 'het oude huis' aan de Dorpsstraat. Dit oude huis werd echter, na rijp beraad, vervangen door een nieuwe boerderij, de latere Nuboxhoeve.

Welke koeien zou Theo naar zijn bedrijf meenemen? De beroemde Emma 19, die eens voor een bedrag van 20.000 gulden verkocht had kunnen worden maar desondanks niet verkocht werd, viel ten deel aan zijn broer Jan, die de eerste keus had. Theo aarzelde tussen Trijntje 44 en een van de Emma's, en koos uiteindelijk voor de eerste, een beste productiekoe. Ook nam Theo nog een paar z.g. guste, dus onvruchtbare koeien mee: die bleken echter later, mede dankzij de hulp van veearts Terschure, wel degelijk vruchtbaar en brachten een tak voort met vele toppers. Maar hoe moesten die heten? Een van de eerste kalfjes, een gitzwarte, werd 'Neger van de Nieuwboxhoeve' genoemd. "Maar dat was me te lang. Toen heb ik er 'Nuboxhoeve' van gemaakt. En al mijn stieren heb ik de bedrijfsnaam 'Nuboxer' gegeven." Om echt klassevee te verkrijgen, moesten er wel de nodige kosten en reizen gemaakt worden. Zo'n twaalf

keer reisde Theo met een koe over de Afsluitdijk om de diensten van de toenmalige topstier Witstaart Anna's Adema te verwerven. Dat kostte alles bij elkaar een dikke 300 gulden, maar met de verkoop van een stierkalf aan een Limburgse stierenvereniging waren die kosten er weer ruimschoots uit.

Tragedie

Theo kreeg langzamerhand het idee dat het in zijn gezin en op zijn bedrijf en eigenlijk een beetje te voorspoedig ging. Zou dat altijd maar zo blijven? Het bleef niet altijd zo. Op zondag 27 januari 1957, een van de autoloze zondagen die er in Nederland geweest zijn, werd het gezin getroffen door een vreselijk ongeluk: "Onze zoon Kees had net een nieuw jasje gekregen. Samen met zijn broertje Dick mocht hij even naar oma om dat te laten zien. Zij zijn daar naartoe geweest en op de terugweg... ik heb het niet zien gebeuren. Ze waren bijna bij onze boerderij, tegenover buurman Koopman, toen er een motorfiets kwam aanrijden, heel snel. Hij schepte kleine Kees, net vier jaar oud." Het kind was op slag dood. Theo en Alie waren ontroostbaar "Heel langzaam ebt het verdriet wel weg, maar onderhuids blijft de invloed ervan altijd aanwezig." Een jaar na het ongeluk werd opnieuw een zoon geboren. Hij werd

Kees genoemd. Ten slotte telde het gezin zeven kinderen “en we hebben verder heel weinig averij gehad met hun gezondheid”.

Nuboxer wie?

Er zijn op de Nuboxhoeve heel veel stieren ter wereld gekomen. Theo zat nooit om een naam verlegen en was dat wel het geval, dan souffleerden de kinderen wel een naam. Theo had een levendige belangstelling voor mensen en bekende figuren uit de geschiedenis, de actuele wereldpolitiek of die van toevallige bezoekers op de boerderij. Zo waren daar Nuboxer de Gaulle, Nuboxer Erasmus, Nuboxer Attila, Nuboxer Romus en Remulus, Nuboxer Sinterklaas en zelfs een Nuboxer Chris naar Chris Koeleman de aannemer. Om er slechts enkele te noemen... Speciale vermelding verdient Nuboxer Bols, naar Jan Bols de schaatser. Jan werd weliswaar in zijn race gediskwalificeerd, vanwege rijden in de verkeerde baan, maar de verontwaardiging daarover in huize Ruyter leverde het die avond geboren stierkalf toch de naam Bols op. En die deed het heel goed! In Zutphen IA op de keuring. Veel goede vrouwelijke nakomelingen en toen naar de KI. “Ik kon drie maal vangen. En op de keuring in Zutphen klonk de vraag: ‘Ruyter, wat heeft die jeneverstoker geschoven voor die naam?’”

Boven verwachting

Een riskante zaak werd het toen een stier eenmaal de naam Nuboxer Verwachting werd gedoopt. Maak dat maar eens waar. “Het kalfje was een dikke dag oud toen de stamboekhouder het kwam schetsen. En ik moest het beestje nogmaals bestuderen of ik het die naam durfde te geven.” Maar het werd Nuboxer Verwachting. Al na een paar maanden kocht Theo’s zwager uit de Baarsdorpermeer een aandeel in het kalf. En hij leverde mooie koekalfjes. Jammer genoeg wilde de KI hem niet hebben, vanwege een zekere onevenwichtigheid in de balzak. Theo vond dat wat kinderachtig, want een andere stier van hem leverde prima werk en dat met slechts één bal! Wie hem desondanks wel wilde hebben was de bekende Friese fokker Anne Oosterbaan: Hij betaalde maar liefst f8000, een bedrag dat hij weldra terugverdiende door belangstellende boeren f 100 te laten betalen per dienst van Nuboxer Verwachting. In 1974 werd hij bij de Jubileumkeuring in Leeuwarden kampioen bij de oudere stieren. “Dat was een mooie opsteker. Heel tevreden reed ik die middag in mijn Dafje 33 over de Afsluitdijk naar huis.” De volgende dag hoort Theo in Leeuwarden dat de stier verkocht is aan een Zuid-Afrikaanse koper, die ‘zeer happy’ was met zijn nieuwe aankoop. En niet zonder reden, want uiteindelijk wordt de stier nog kampioen van heel Zuid-Afrika.

Een pink om te stelen

Door zijn successen in de veefokkerij ontmoette Theo allerlei mensen. Er kwamen handelaars die hem ertoe verleidden heel veel geld voor zijn vee te vragen, maar alleen maar om een prijs neer te zetten en die vervolgens zonder meer vertrokken. Dan waren er die wel vier pinken wilden hebben, maar daarbij per se ook een vijfde, ‘een pink om te stelen’. En die ene wilde Theo eigenlijk niet kwijt. Maar f 20.000 is wel veel geld! “Ze gaven me tot de volgende ochtend bedenktijd. Om den brode en ter wille van mijn gezin heb ik het toen gedaan, maar met pijn in mijn hart. De jonge Emma ging weg en ik heb er nooit meer wat van gehoord. De cheque kon ik ophalen bij het bankkantoor op de Rode Steen.”

Dubcek en de Mammon

En dan waren er natuurlijk de Russen die Dubcek wilden kopen. Dubcek was het symbool van de Praagse lente, de man die door de Russen in 1968 werd afgezet. Theo had grote bewondering voor deze man en eerde hem door een van zijn dieren naar hem te noemen. Hij had nu voor de tweede maal een Nuboxer Dubcek in zijn stal. Op een dag kreeg Theo bezoek van een aantal Nederlandse veeëxporteurs vergezeld door een delegatie uit Rusland. “Voor drie stierkalfjes boden die Russen ongevraagd f 15.000 per stuk. Ik zei dat ik er wel twee wilde verkopen, maar de derde niet. Ik ging niet Nuboxer Dubcek aan de Russen verkopen!” En Theo hield voet bij stuk. Hij kreeg nog een dag bedenktijd. De heren logeerden in hotel De Doelen in Hoorn. Maar zelfs een gesprek met Alie bracht hem niet op andere gedachten en de hele koop ging niet door. Uiteindelijk werd Dubcek naar België verkocht, waar hij het ‘uitzonderlijk goed’ deed.

Kritiek

Wie er alles aan doet om in zijn vak de top te bereiken, krijgt van tijd tot tijd te maken met concurrentie, tegenstand, kritiek. Theo, die zelf de controversen niet schuwt, ging op geheel eigen wijze met die kritiek om. Wanneer hij het bij een veekeuring niet eens was met een jurywaardering deelde hij dit onomwonden aan de jury mee. “Die kritiek haalde ook de landelijke vakbladen. De juryleden voelden zich wel aangesproken, maar daarmee heb ik me niet geliefd gemaakt.” Bij een andere keuring, ditmaal in Wognum, reageerde Theo zijn frustratie over het naar zijn oordeel volkomen ten onrechte negeren van zijn Coba 95 af op een van de juryleden, door diens naam, ongetwijfeld Schipper, toe te bedelen aan een stierkalfje: Nuboxer Skipper. Heel moeilijk kreeg Theo het toen hij de indruk had dat hij opzettelijk werd tegengewerkt. Na een melkcontrole en juist op een moment dat de koeien

in een malse wei liepen en zodoende op hun best produceerden, kwam een uitslag waaruit bleek dat bij Coba 105 de melkketel was omgeraakt. Coba was een topper en de ketel was helemaal niet omgeraakt! Theo was des duivels en bedankte als lid van het stamboek. Gelukkig kwam later het bericht dat het niet Coba was geweest, maar een andere koe. Door al de opwinding was Theo echter dermate van de kook geraakt dat hij, om zijn ergernis kwijt te raken, de volgende nacht in zijn eentje 400 kilo chilisalpeter uit ging strooien. Het was er net zulk goed weer voor! Jawel, goed weer voor het gras, maar niet voor Theo's arm: de kunstmest had de huid zodanig aangetast dat de vellen er de volgende dag bij neer hingen. "De littekens zijn nog steeds te zien." Gelukkig deed Coba 105 later nog van zich spreken: op de keuring in Parijs in 1972 deed de koe het uitstekend. Haar productie van meer dan 10.000 kilo melk sloeg natuurlijk in. Coba werd bij de presentatie vanaf de eretribune luid toegejuicht. En, zo voegt Theo eraan toe: "Wat was het jammer dat ik er niet bij was om te horen hoe zij in het Frans, Duits en Engels over haar hebben gesproken."

Melk produceren of stieren fokken?

Theo ging regelmatig op bezoek bij collega-fokkers. Zo kwam hij ook regelmatig op het bedrijf van Algra in Jorwerd, Friesland. Algra was de fokker van onder meer Sneeker Diamant, die bij de KI in Sijbekarspel jarenlang de populairste stier was. Tijdens het bezoek werd Theo getroffen door de voortreffelijke staat waarin het vee verkeerde, maar hij vroeg zich af of Algra misschien niet iets te goed voor zijn vee zorgde. Enige jaren later kwam Algra in Nibbixwoud op bezoek en hij vertelde Theo dat hij failliet was, kapotgegaan aan te hoge kosten voor voer en personeel. Dit gaf Theo te denken. Een bedrijfseconomisch vergelijkingsonderzoek riep hem tot de orde: hij stond dank zij de verkoop van zijn fokdieren nog wel boven aan de lijst, maar het vele krachtvoer dat hij zijn melkkoeien voerde leverde een te geringe meeropbrengst aan melk.

In en om de boerderij

Hoewel het bedrijf van Theo Ruyter in het teken stond van de fokkerij, had hij zelf terdege belangstelling voor het echte boerenwerk, het wel en wee van zijn gezin en voor moeder natuur. In misschien wel het aardigste hoofdstuk van zijn boek over een wandeling met zijn kinderen door het land, beschrijft hij beeldend onder meer over hoe er in de jaren vijftig, zestig nog geboerd werd, hoe hij erachter kwam dat te veel kunstmest op de spinazie niet gunstig was voor zijn gezondheid en die van zijn kinderen, over het verdwijnen van de paardenbloemen uit de weilanden en over de bagger uit de

Kromme Leek die toch zo goed is voor het land. "Die bagger had een overwaarde die niet te onderschatten was."

Komst der Amerikanen

In Duitsland werden al enige jaren Amerikaanse stieren gebruikt en werd Theo door het West-Duitse rundveestamboek uitgenodigd om aanwezig te zijn bij de nationale jubileumkeuring in Hannover. Hij maakte daar voor het eerst kennis met vee afkomstig van Amerikaanse stieren, de Holstein-Friesians. "Maar die Amerikaanse stieren, met al die voor mij onbekende vaderdieren, zeiden me eigenlijk niet zo veel. Mijn eigen vee, de Coba's, de Trijntjes en de Emma's, daar keek ik dwars doorheen tot in acht geslachten." Toch werd Theo gevraagd een stier aan te bevelen, waarop hij voorzichtig een scheiding begon te maken tussen de aanwezige stieren. Er waren volgens hem duidelijk een paar 'nieten' en enkele twijfelaars. Die voorspelling kwam uit. En omdat men toch graag wilde weten welke stier zijn voorkeur genoot, raadde Theo de stier Vitesse aan. "Dat was niet zo'n extreme stier, die mooie zwart-bonte kalveren gaf. De volgende dag hebben ze 2000 rietjes sperma van deze stier besteld."

Einde bedrijf, hobby's en verhuizing

In 1981 is Theo Ruyter met zijn bedrijf gestopt en in 1991 zijn hij en zijn vrouw verhuisd naar Hoorn. In de laatste hoofdstukken van zijn boek beschrijft Ruyter zijn incidentele bemoeienissen met de politiek van Nibbixwoud, o.a. betreffende de herbouw van café Entius, de bouw van het nieuwe zwembad, het behoud van 'Bessie', zijn liefde voor handbalvereniging SEW en zijn passie voor het vliegen. Deze zaken vallen echter buiten het bestek van dit artikel, dat zich immers voornamelijk bezighoudt met de veefokker Theo Ruyter. Als zodanig leren wij hem kennen als een gepassioneerd fokker, die zich op alle mogelijke manieren inzet om op zijn bedrijf optimale resultaten te bereiken. Dat hem dat gelukt is blijkt uit de vele successen die hij met zijn stieren en koeien in de loop der jaren heeft behaald. Theo geeft zo nu en dan ook 'ruiterlijk' zijn missers toe en heeft in een tijd dat dat taalkundig nog niet mogelijk was af en toe zelfs een 'leermoment'. Dat hij zelf ook zijn prestaties weet te relativiseren, blijkt wel wanneer hij nu over de levensproductie van Coba 112 (100.000 kilo melk) van destijds, zegt: "Tegenwoordig lachen ze daarom." Al met al heeft Theo Ruyter er met zijn uitstekende stieren en koeien wel degelijk toe bijgedragen dat de naam en faam van het Nederlandse fokvee tot ver buiten onze landsgrenzen bestendig is.